

N:o 66.

Ankom till Riksd. kansli den 30 April 1896, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till beredande åt lappar inom Jukkasjärvi och Enontekis socknar af Norrbottens län af eftergift i viss dem åliggande ersättningsskyldighet. (2:a U. A.)

I en den 17 innevarande april till Riksdagen aflåten proposition (n:o 59), som blifvit till statsutskottet remitterad, har Kongl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af protokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1897 bevilja ett anslag af 7,300 kronor, att användas till beredande åt lappar inom Jukkasjärvi och Enontekis socknar af Norrbottens län, hvilka deraf vore i behof, af eftergift i dem åliggande skyldighet att återgälda af statsmedel förskjutna ersättningar för skador, som af renar förorsakats å de bofastes egor inom Norge.

Till åberopade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen till en början erinrat, hurusom enligt förordningen rörande de lappar, som med renar flytta emellan de förenade konungarikena Sverige och Norge, den 6 juni 1883, skada, som af renar gjordes å de bofaste tillhöriga egor, skulle i allmänhet ersättas af den eller dem, genom hvilkas renar skadan blifvit förorsakad, eller, derest utredning derom ej kunde åstadkommas, af de lappar, hvilka vid tiden för skadans föröfvande uppehållit sig i distriktet. Sedan skyldighet att ersätta sådan skada blifvit genom dom eller förlikning

faststald, blefve ersättningsbeloppet förskottsvis utbetaladt af vederbörande landshöfding eller amtman i det rike, der skadan skett, hvarefter, så vidt betalningsskyldighet ålagts undersåte i det andra riket, förskottet skulle genom vederbörande landshöfding eller amtman i detta rike af allmänna medel återgåldas. Sålunda utgifvet förskott kunde hos den betalningsskyldige indrifvas på enahanda sätt, som vore bestämdt i fråga om skatter.

Enligt hvad departementschefen härefter meddelar, hade uti en till Kongl. Maj:t den 10 april 1895 ingifven skrift lappmannen Per Olsson Fjelldal, enligt honom af Jukkasjärvi sockens lappallmoge vid hållet sammanträde lemnadt uppdrag, andragit bland annat: att den del af socknens lappar eller omkring hälften, som under en del af sommaren flyttade till Norge för att beta sina renar, dervid för skador, som af renarne förorsakades å norskt område, årligen finge sig ålagdt utgifva ersättning med belopp, som efter lapparnes förhållanden ofta vore synnerligen höga; att vid tiden för ansökningens ingifvande dylika ersättningar till belopp af 5,000 till 6,000 kronor varit förfallna till betalning af socknens lappar och till indrifning hos utmätningsman utestående; samt att under rådande bekymmersamma omständigheter, då renhjordarne till följd af ogynsamma betesförhållanden i betydlig grad minskats, lapparne ej förmådde erlægga denna summa utan att flere af dem komme att alldeles utarmas; och hade Fjelldal, på grund af hvad sålunda andragits, anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes efterskänka nämnda af statsmedel förskjutna belopp antingen helt och hållet eller till så stor del deraf, som efter omständigheterna kunde anses vara med billighet öfverensstämmande.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län, som anbefalts att häröfver afgifva yttrande och som inhemtad, att svårighet jemväl mött att hos lapparne inom Enontekis lappmark utfå de ansenliga ersättningsbelopp af ifrågavarande art, hvilka dessa hade att utgifva, hade dels från länsmännen i båda dessa lappmarkdistrikt infordrat redogörelser för de åtgärder, som vidtagits för uttagande af utestående ersättningsbelopp, äfvensom yttrande angående fortsatt indrifvande af dessa medel, dels ock å lappfogden inom länet uppdragit att i samråd med ofvan bemälda länsmän jemte tillkallade lappförmän eller ordningsmän eller nämndemän af lappallmogen söka utreda, huruvida någon eftergift i afseende å återbetalningen af det utestående skadeersättningsbeloppet kunde vara af omständigheterna påkallad, samt i sådan händelse afgifva förslag, hvilka bland lapparne dylik eftergift med hänsyn till deras ekonomiska ställning kunde anses böra medgifvas, äfvensom angående i hvilken mån eftergift kunde böra ega rum.

Sedan den sålunda af Kongl. Maj:ts befallningshafvande föranstaltade utredningen egt rum, hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande den 29 februari 1896 afgifvit utlåtande i ärendet och deruti yttrat:

Af svenska staten förskjutna, ännu utestående skadeersättningar af ifrågasvarande art uppginge till ett sammanlagt belopp af 22,338 kronor 84 öre, hvaraf det tillhörde lappar inom Jukkasjärvi att återgälda 6,649 kronor 24 öre och lappar inom Enontekis att ansvara för återstående 15,689 kronor 60 öre. De vid 1894 års slut utestående motsvarande beloppen utgjorde respektive 3,845 kronor 24 öre och 13,784 kronor 85 öre. Enligt hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande af länsmännens och lappfogdens yttrande inhemtat, hade lapparne, ehuru de hyst den uppfattningen, att de ständigt till deras nackdel afgjorda skadeersättningsanspråken varit öfverdrifvet höga och stundom helt och hållet obefogade, likväl i allmänhet sökt, så långt i deras förmåga stått, genom mindre afbetalningar å olika tider eller genom upplåning af penningar återgälda de af staten förskjutna beloppen. Endast ett fåtal hade dock varit i stånd att betala hela sin skuld, och för de flesta hade denna ökats genom de årligen återkommande ersättningskrafven. Under vintern 1893—1894, den för lapparne svåraste i mannaminne, då snötäcket efter ihållande töväder och omedelbart derpå följande stark kyla förvandlats till en oigenomtränglig isskorpa, hvarigenom renlafven blifvit oåtkomlig, hade alla årskalfvar samt hälften af de vuxna renarne dött, och de kvarlevande ej kunnat sammanhållas, utan spridt sig åt alla håll för att söka sig föda. Flera bland de mindre bemedlade lapparne hade på detta sätt förlorat all sin egendom. Då intet funnes hos dessa att taga, vore det uppenbart, att å dem belöpande andelar i ersättningsbeloppen måste afskrifvas. Men bland de öfriga lapparne funnes många, hvilka skulle bringas till armod genom tvångsåtgärder för restbeloppens indrivande. Lapparnes utarmande skulle derjemte i hög grad menligt återverka på socknarnes ekonomi, enär lapparne, enligt öfverenskommelse, sedan lång tid tillbaka i väsentlig mån bidroge till kommunalutgifterna inom dessa socknar, der utskylderna, särskildt till den för lapparne och de bofaste gemensamma fattigvården, vore ytterst betungande. På grund af hvad sålunda andragits syntes en eftergift i afseende å återbetalningen af de utestående ersättningsbeloppen med nödvändighet vara af förhållandena påkallad, hvaremot någon tvekan kunde råda, i hvilken mån en dylik eftergift borde ega rum. I detta afseende ansåge Kongl. Maj:ts befallningshafvande det hvarken nödigt eller nyttigt att, på sätt Jukkasjärvi lappallmoge alternativt anhållit, det vid tiden för ansök-

ningens tillkomst af statsverket förskjutna utestående beloppet i dess helhet afkortades, enär åtskilliga bland de betalningsskyldige lapparne fortfarande vore i den ställning, att de kunde betala på dem belöpande andelar, samt det för öfrigt kunde befaras, att lapparne, i förhoppning att jemväl framgent erhålla eftergift af ersättningar för de skador deras renar orsakade, skulle göra sig skyldiga till liknöjdhet och försumlighet vid bevakningen af sina hjordar. I det från lappfogden inkomna afkortningsförslaget hade hemställts, att af de vid 1894 års slut utestående ersättningsbeloppen tillhopa 7,257 kronor 47 öre måtte eftergifvas, och skulle häraf tillgodokomma lappar inom Jukkasjärvi 3,409 kronor 24 öre samt lappar inom Enontekis 3,848 kronor 23 öre. Då detta förslag, enligt hvad lappfogden meddelat, uppgjorts med största hänsyn till hvars och ens betalningsförmåga, ansåge sig Kongl. Maj:ts befallningshafvande böra tillstyrka bifall till hvad lappfogden sålunda föreslagit.

Enligt ofvan omförmälda, af lappfogden i samråd med vederbörande kyrkoherdar och länsmän äfvensom ordningsmän, förmän och nämndemän bland lappallmogen uppgjorda afkortningsförslag skulle inom Jukkasjärvi socken efterskänkas för 57 personer belopp, vexlande mellan 4 kronor 72 öre och 328 kronor 45 öre, hvarjemte till afskrifning föreslagits ett belopp af 213 kronor 75 öre, i fråga om hvilket de ersättningsskyldige ej vore kända, samt inom Enontekis socken eftergift meddelas 118 personer med belopp vexlande mellan 51 öre och 150 kronor.

Statskontoret, hvars yttrande i ärendet jemväl inforrats, hade, under hufvudsakligt instämmande med Kongl. Maj:ts befallningshafvande, hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta proposition om beviljande för ifrågavarande ändamål af ett anslag till afrundadt belopp af högst 7,300 kronor att, efter den vidare undersökning, som kunde erfordras, bereda lappar inom Jukkasjärvi och Enontekis socknar, hvilka deraf vore i behof, eftergift eller lindring i dem åliggande skadeersättningar af ifrågavarande slag.

För egen del yttrar departementschefen, att, då af hvad i ärendet förekommit syntes framgå, att lapparne, hvilkas existensvilkor under de senaste åren till följd af ogynsamma väderleksförhållanden varit synnerligen svåra, icke kunde till fullo gälda ifrågavarande ersättningsbelopp utan att en stor del af dem bragtes till fullständigt armod, ansåge departementschefen statens mellankomst vara nödig för att befria dem, i mån af behof, från skyldigheten att återgälda nämnda belopp; och som Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansett sig kunna biträda det af lappfogden uppgjorda afkortningsförslaget, såsom upprättadt med noga tagen hänsyn till de ersättningsskyldiges ekonomiska ställning, syntes samma förslag kunna i hufvudsak följas.

Utskottet, som emot Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke haft något att erinra, och gör sig förvissadt derom, att eftergift af ifrågavarande, lapparne åliggande ersättningsskyldighet icke kommer att beviljas i andra fall, än der verkligt behof gör det nödvändigt, hemställer,

att Riksdagen må på extra stat för år 1897 bevilja ett anslag af 7,300 kronor, att användas till beredande åt lappar inom Jukkasjärvi och Enontekis socknar af Norrbottens län, hvilka deraf äro i behof, af eftergift i dem åliggande skyldighet att återgälda af statsmedel förskjutna ersättningar för skador, som af renar förorsakats å de bofastes egor inom Norge.

Stockholm den 30 April 1896.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.
